

911 31 JOEGOSLAVIË

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

- Aan:
Zie verzendlijst.

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/5615	25 november 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 97/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/5615, d.d. 25 november 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
97/91

(Afgesloten 251200 NOV 1991)

De afgelopen dagen zijn de onderhandelingen voortgezet om te komen tot beëindiging van de strijd in Kroatië en de basis te leggen voor een politieke oplossing van de tegenstellingen. Vrijdag jongstleden werd bekend gemaakt dat vertegenwoordigers van de federale strijdkrachten (JNA) en de Kroatische regering overeenstemming hadden bereikt over de opheffing binnen twee weken van de belegering van de JNA-installaties in Kroatië door de Kroatische (para-)militaire organisaties. Tevens is overeengekomen dat de organiek in Kroatië gelegerde eenheden van de JNA zich in dezelfde periode uit Kroatië zullen terugtrekken naar Bosnië-Herzegovina. De betrokken eenheden zullen worden gelegerd in plaatsen op meer dan 60 km afstand van de Kroatische grens.

De terugtrekking geldt echter niet voor troepen die zijn ingezet in de door Serviërs gedomineerde en opgeëiste gebieden van Kroatië en die zijn aangevoerd uit andere delen van Joegoslavië, in meerderheid vanuit Servië/Vojvodina. Dat Kroatië hiermee heeft ingestemd vormt in feite een concessie, aangezien de Kroatische regering tot dusverre steeds heeft aangedrongen op een terugtrekking van de JNA uit heel Kroatië. Overigens zal zij naar verwachting toch blijven streven naar een volledige aftocht van de JNA.

Dit weekeinde is inderdaad als uitvloeisel van het gemelde akkoord een begin gemaakt met de ontruiming door de JNA van het eerder door de Kroatische (para-)militaire organisaties geblokkeerde militaire vliegveld Pleso bij Zagreb. Tevens zet de JNA eerder geïnitieerde terugtrekkingsoperaties uit de niet-betwiste delen van Kroatië voort. Er zijn nog geen aanwijzingen dat de Kroaten een begin hebben gemaakt met de opheffing van de blokkades van andere JNA-kazernes in Kroatië.

Tevens is het afgelopen weekeinde overleg gevoerd tussen de presidenten van Servië en Kroatië, Milosevic en Tudjman, en federaal minister van Defensie Kadijevic. De gesprekken vonden plaats in Genève onder supervisie van de EG- en VN-afgezanten voor Joegoslavië, Carrington en Vance. Zaterdag stemden alle betrokkenen in met een nieuw staakt-het-vuren in Kroatië, dat zondagmiddag van kracht werd. Vance benadrukte nogmaals dat een door alle partijen gerespecteerd bestand een essentiële voorwaarde is voor het stationeren van een VN-vredesmacht in Kroatië. Over dit laatste is vermoedelijk eveneens in Genève onderhandeld, maar er zijn geen aanwijzingen dat de partijen nader tot elkaar zijn gekomen over de concrete voorwaarden waaronder de VN-vredesmacht zou kunnen worden ingezet.

Dit weekeinde hebben in Kroatië weer hevige gevechten plaatsgevonden, ondanks het van kracht worden van het nieuwe (veertiende) staakt-het-vuren. De JNA en met haar samenwerkende autonome Servische strijdgroepen, die reeds een derde van het Kroatische grondgebied militair onder controle houden, hebben met name nieuwe aanvallen uitgevoerd op de Slavonische hoofdstad Osijek en omliggende dorpen. Ook werd door de Kroatische media melding gemaakt van aanvallen op de steden Karlovac in Banzja en Sibenik en Dubrovnik aan de Adriatische kust. Bij

laatstgenoemde stad zou ook de federale luchtmacht aanvallen hebben uitgevoerd. Anderzijds lijken ook de Kroatische (para-)militaire organisaties hun operaties tegen de JNA in West-Slavonië te hebben voortgezet. De jongste berichten wijzen er echter op dat de gevechten in Kroatië in de loop van vandaag zijn afgelopen.

Het feit dat onder de huidige omstandigheden een duurzaam, door alle partijen gerespecteerd bestand onmogelijk blijkt, kan de uitvoering van het terugtrekingsakkoord tussen de JNA en Kroatië ernstig bemoeilijken. Tegen deze achtergrond blijft overeenstemming op korte termijn over de legering van een VN-vredesmacht in Kroatië zeer onwaarschijnlijk.

De politieke situatie in Kroatië is de afgelopen dagen aanzienlijk verscherpt. Vrijdag is de leider van de militia (HOS) van de extreem-nationalistische Rechtvaardigheidspartij, Paraga, gearresteerd. Volgens president Tudjman brengt de HOS het internationale aanzien en de diplomatieke erkenning van Kroatië in gevaar. Bovendien werd Paraga ervan beschuldigd -in samenwerking met de geheime dienst van de JNA- een coup tegen Tudjman voor te bereiden.

De HOS onttrekt zich aan het gezag van Tudjman, ondanks diens pogingen deze militia onder controle te brengen. De HOS, die naar eigen zeggen zo'n 10.000 man sterk is, is gekant tegen concessies aan Servië en verwijt Tudjman een te weinig doortastende opstelling. Met name sinds de val van Vukovar in de afgelopen week is de kritiek op en de oppositie tegen Tudjman aanzienlijk toegenomen.

De arrestatie van Paraga kan een verdergaande polarisatie van de politieke verhoudingen in Kroatië tot gevolg hebben. Het afgelopen weekeinde hebben diverse demonstraties voor zijn vrijlating plaatsgevonden. Daarbij werd Tudjman openlijk met de dood bedreigd. Ook werden de leden van de Rechtvaardigheidspartij opgeroepen zich uit de Kroatische strijdkrachten terug te trekken en naar Zagreb te komen om de vrijlating van Paraga af te dwingen. Zeker als de militaire situatie zich in Kroatisch nadeel blijft ontwikkelen, moet rekening worden gehouden met een verdere toename van de extreem-nationalistische oppositie tegen Tudjman.

Door Servische nationalistten is dit weekeinde een politiek initiatief genomen om te komen tot de vestiging van een autonome republiek in de Kroatische exclave rond Dubrovnik. Deze republiek zou volledig gedemilitariseerd moeten worden en onder toezicht worden gesteld van de Verenigde Naties. Dit voorstel beoogt met name Dubrovnik en omgeving te onttrekken aan het Kroatische gezag, mogelijk met als doel het betreffende gebied later te voegen bij een eventueel te vestigen Groot-Servische staat. Ook is door de Kroatische regering in het verleden gewezen op mogelijke Montenegrijnse aanspraken op dit gebied. Dubrovnik en omstreken kennen slechts kleine Servische en Montenegrijnse minderheden, zodat hun aanspraken op basis van de etnische verhoudingen nauwelijks te rechtvaardigen zijn. Het gebied is echter in economisch opzicht van grote waarde. De strategische betekenis is ook aanzienlijk, met name omdat de landtong aan het uiterste zuiden van de exclave de toegang beheerst tot de baai van Kotor (Montenegro), waarheen veel schepen van de federale marine uit Kroatië zijn teruggetrokken.

Het Servische dagblad Vjesnik heeft vorige week bericht dat de luchtstrijdkrachten van de JNA tot 15 november bij gevechten in Kroatië 96 vliegtuigen hebben verloren, hetgeen overeen zou komen met ruim 10% van de totale sterkte van de JNA-luchtmacht. Deze schatting is opmerkelijk hoog en wijkt sterk af van eerder bekend gestelde, veel lagere verliescijfers. Overigens wordt aangenomen dat de Kroatische (para-)militaire organisaties steeds meer in staat zijn de in hun bezit zijnde luchtafweermiddelen (in ieder geval SA-7 en SA-9 en mogelijk

andere, het land binnengesmokkelde of op de JNA veroverde systemen) effectief in te zetten.

Conclusie/voorzicht

Het jongste (veertiende) bestand wordt door geen van de strijdende partijen nagekomen, maar is vrijwel onmiddellijk op grote schaal geschonden. Hoewel de gevechten in de loop van vandaag lijken te zijn afgenomen, blijven de kansen op een duurzaam staakt-het-vuren en overeenstemming over de voorwaarden voor legering van een VN-vredesmacht, uiterst gering. Gerekend moet worden op een voortzetting van de strijd in Kroatië, waarbij de JNA en de Serviërs het accent zullen blijven leggen op offensieve acties tegen Osijek en omgeving. Tegen deze achtergrond lijkt de positie van de Kroatische president Tudjman in toenemende mate onder druk te komen van ultra-nationalistische zijde.